

УДК 630*6:638.1

**ЛІСОВЕ БДЖІЛЬНИЦТВО ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

М. Г. Полюхович

студентка 4 курсу, група ЕП-41, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент І. Р. Петрук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті наведено результати дослідження особливостей, аналізу витрат та ефективності впровадження бджільництва у лісогосподарських підприємствах, як одного з шляхів диверсифікації.

Ключові слова: диверсифікація, бджільництво, лісогосподарське підприємство.

В статье приведены результаты исследования особенностей, анализа затрат и эффективности внедрения пчеловодства в лесохозяйственных предприятиях, как одного из путей диверсификации.

Ключевые слова: диверсификация, пчеловодство, лесное хозяйство.

The article presents the results of the study of features, cost analysis and efficiency of implementation of beekeeping in forest enterprises as one of the ways of diversification.

Keywords: diversification, beekeeping, forestry enterprise.

Сучасний стан ринку потребує підтримки та розвитку конкурентних переваг лісового господарства. Чільне місце у вирішенні проблем розвитку лісового господарства посідає питання розвитку диверсифікаційних процесів, які є фактором формування конкурентоспроможності, економічного потенціалу та фінансової стійкості підприємств. Одним із шляхів диверсифікації продукції лісового господарства є впровадження лісового бджільництва.

Бджільництво – галузь сільськогосподарського виробництва, основою функціонування якої є розведення, утримання та використання бджіл для запилення ентомофільних рослин сільськогосподарського призначення і підвищення їх урожайності, виробництво харчових продуктів і сировини для промисловості [1].

Актуальним є дослідження лісового бджільництва як одного з шляхів диверсифікації лісогосподарських підприємств та його вплив на діяльність лісового підприємства.

Проблема диверсифікації виробництва знайшла відображення в роботах багатьох учених, зокрема: І. Ансоффа, М. Портера, Ф. Котлера, О.П. Ютовець та інших.

Метою статті є оцінка впливу на діяльність лісогосподарського підприємства диверсифікації продукції шляхом впровадження бджільництва.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити наступні завдання:

- дослідити лісове бджільництво та його особливості;
- здійснити аналіз витрат на створення лісового бджільництва;
- встановити вплив лісового бджільництва на результати діяльності лісогосподарського підприємства.

Диверсифікація виробництва у сфері лісокористування – це розширення номенклатури та асортименту продукції, що виробляється підприємством, освоєння нових

видів виробництв і напрямків економічної діяльності для підвищення ефективності господарювання, отримання економічної вигоди, запобігання банкрутству з урахуванням екологічних обмежень та соціальних потреб населення [2, С. 50].

Одним із шляхів диверсифікації виробництва у лісовому господарстві є створення лісового бджільництва.

Основними аргументами, які сприяли вибору саме такого виду діяльності були наступні:

1. Лігоспи України мають значні території за розмірами з необхідними для запилення культурами та екологічно чистими зонами, що дозволить запровадити значне за обсягами виробництво меду.

2. Показники експортного потенціалу. Експорт Українського меду в цілому позитивний (рисунок) [4]. За 2018 р. Україна скоротила експорт меду, що відкриває можливості новим бізнесам зайняти цю нішу та реалізовувати мед за кордон. Саме цей шанс і варто використати, оскільки експортери шукають нові господарства, які будуть здатні забезпечити їм необхідну кількість меду.

3. Відсутня необхідність отримувати додаткові дозволи на зайняття бджільництвом.

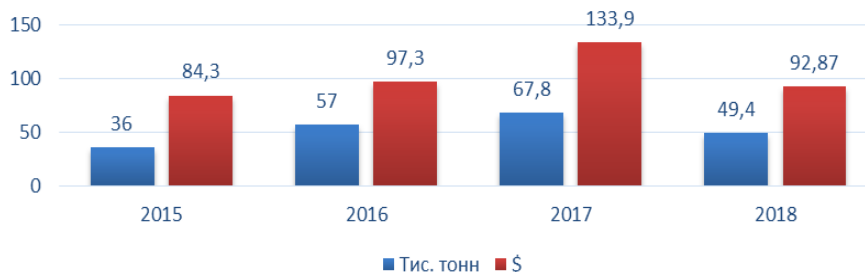

Рисунок. Експорт українського меду

Розглянемо впровадження лісового бджільництва на прикладі ДП «Зарічненське лісове господарство». Ознайомившись з усіма можливостями ДП «Зарічненський лігосп» йому доцільно створити для початку пасіку на 200 бджолосімей, для чого знадобиться 50 м² площі для виконання усіх описаних умов. Необхідно буде закупити бджолосім'ї, а також усі необхідні компоненти для них, виробниче обладнання та спорядження для пасічників. Усе це матиме ознаку разових витрат, які за фактом і виступлять інвестиціями проекту.

До постійних витрат будуть відноситися витрати на ремонт та утримання вуликів, що не залежить від кількості наявних бджолосімей та кількості виготовленого меду.

Змінні витрати включатимуть ліки для бджіл та цукор для їх підгодовування. Ці витрати напряму залежать від кількості наявних бджіл та бджолосімей.

Важливою є також стаття витрат, щодо доплат працівниками. Оскільки, працівники лігоспу мають відповідну кваліфікацію, для збільшення економічного ефекту, не будемо залучати окремих пасічників для збору меду та утримання бджіл, а здійснювати доплати працівникам підприємства за виконання цих робіт. Доплати одному робітнику який буде слідкувати за пасікою, можна встановити в розмірі 1066 грн/міс. (як 10% від середньомісячної з/п по лігоспу). Згідно з досвідом пасічників, одна людина може ефективно обслуговувати 20 вуликів, тому для обслуговування новоствореної пасіки лігоспу потрібно буде залучити 10 осіб. Отже, витрати в рік на доплати одному працівнику за обслуговування пасік будуть становити 20 376 грн., де:

1. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) = 20 376 * 22% = 4 482,72
2. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) = (20 376 – 4 482,72) * 18% = 2 860,79
3. Військовий збір (ВЗ) = (20 376 – 4 482,72) * 1,5% = 238,4
4. Чиста зарплата за рік = 20 376 – 4 482,72 – 2 860,79 – 238,4 = 12 794,09 грн./рік
5. Чиста зарплата за міс. = 12 794,09 / 12 = 1 066,17 грн./міс.

У таблиці 1 наведені витрати які необхідні для старту роботи пасіки та її подальшого

функціонування.

Таблиця 1

Проектні витрати на створення та утримання пасіки

Вид витрат	Обладнання	Кількість	Вартість од., грн.	Загальна вартість, грн.
Разові	Бджолосім'я, шт.	200	700	140 000
Разові	Вулик, шт.	200	1 000	200 000
Разові	Підставка під вулик, шт.	200	100	20 000
Разові	Рамка, шт.	2 000	5	10 000
Разові	Віск, кг.	200	200	40 000
Змінні	Ліки, цукор, мед	200	120	24 000
Постійні	Витрати на ремонт та утримання вуликів	200	100	20 000
Разові	Костюм з маскою, шт.	10	1 000	10 000
Разові	Інвентар (димар, стамеска, ножі, щітки), шт.	10	600	6 000
Разові	Медогонка, шт.	10	2 500	25 000
Змінні	Доплати працівникам, грн.	10	20 376	203 760
Підсумок				698 760

З проведеного розрахунку необхідних витрат видно, що разові витрати становитимуть 451 тис. грн.; змінні витрати 227 760 тис. грн.; постійні витрати 20 тис. грн.

Отже, інвестиції, які необхідні для заходу становлять 451 тис. грн., кошти можуть бути залучені підприємством з власного прибутку 2018 р., без окремих інвесторів чи кредитів.

Для розрахунку можливих отриманих доходів варто розуміти, що одна бджолина сім'я при сприятливих умовах дає близько 30-35 кг меду за сезон. Частина меду варто залишати їм на годування. Таким чином, за сезон з 200 бджолосімей підприємство може отримати до 7 тон меду.

Варто також зазначити, що окрім реалізації меду підприємство зможе продавати супутні товари, такі як віск та бджолині сім'ї, які будуть з'являтися. Єдиним моментом є той, що віск та бджолосім'ї підприємство зможе отримати лише на другий сезон діяльності, оскільки необхідний розвиток сім'ї бджіл та накопичення достатнього воску. Доходи отримані від реалізації воску та бджолиних сімей становитимуть 60 тис. грн. та 70 тис. грн. відповідно (табл.2).

Таблиця 2

План доходів від пасіки

Продукт	Кількість	Вартість за од.	Загальна вартість, грн.
Мед, кг.	7 000,00	51,30	359 100
Віск, кг.	300,00	200,00	60 000
Бджолосім'я, шт.	100,00	700,00	70 000
Підсумок			489 100

У таблиці 3 наведений розрахунок фінансових результатів від реалізації проекту на наступні три роки.

Таблиця 3

Прогноз фінансових результатів діяльності пасіки на три роки

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Підсумок
Доходи від реалізованої продукції	359 100	489 100	489 100	1 337 300
Мед	359 100	359 100	359 100	1 077 300
Віск		60 000	60 000	120 000
Бджолосім'я		70 000	70 000	140 000
Собівартість реалізованої продукції	308 280	328 656	351 070	988 006
Ліки, цукор, мед	24 000	24 000	24 000	72 000

продовження табл. 3

Доплати працівникам	203 760	224 136	246 550	674 446
Витрати на ремонт та утримання вуликів	20 000	20 000	20 000	60 000
Мед	20 520	20 520	20 520	61 560
Віск	40 000	40 000	40 000	120 000
Валовий прибуток	50 820	160 444	138 030	349 294
Амортизація	41 000			41 000
Прибуток до оподаткування	9 820	160 444	138 030	308 294
Податок на прибуток	1 768	28 880	24 845	55 493
Чистий прибуток	8 052	131 564	113 185	252 801
Рівень рентабельності, %	2,24%	26,90%	23,14%	18,90%

Отже, у зв'язку з відсутності додаткових доходів по воску та бджолосім'ях підприємство отримає найнижчий прибуток у розмірі 8 052 грн., з рентабельністю у 2,38%. Найбільш прибутковим проект буде на другому році з чистим прибутком у 131 тис. грн. та 30,7% рентабельності. У третьому році прибуток зазнає незначного скорочення до 113 тис. грн. і рентабельності у 26,41%. Причина цього полягає у тому, що у бюджеті закладений рівень підвищення заробітних плат і як наслідок доплат пасічникам. Натомість підвищення цін на мед не враховано, оскільки світова динаміка цін може відрізнятись від української, тому її важко спрогнозувати.

У табл. 4 наведено вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ДП «Заріченське лісове господарство».

Таблиця 4

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ДП «Заріченське лісове господарство»

№ з/п	Показник	Од. вим.	2018 рік	Після впровадження заходу		
				2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	83 524,00	83 862,58	83 952,58	83 952,58
2	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	68 999,00	69 286,76	69 267,14	69 289,55
3	Чистий прибуток	тис. грн.	1 720,00	1 728,05	1 851,56	1 833,18
4	Рентабельність виробництва	%	2,49	2,49	2,67	2,65
5	Рентабельність продукції	%	2,06	2,06	2,21	2,18

З таблиці 4 видно, що після впровадження заходу лісгосп зможе збільшити свою рентабельність та чистий прибуток, пік якого припаде на другий рік діяльності з новим видом продукту. Таким чином, зростання чистого прибутку буде спостерігатися з 1720 тис. грн. до 1851,56 тис. грн. Зростання рентабельності виробництва та рентабельності продукції з 2,49% та 2,67% відповідно до 2,06% та 2,21%.

Отже, поняття диверсифікації лісгосподарського виробництва враховує специфіку лісового господарства як галузі економіки, а також специфіку діяльності окремих підприємств відповідно до еколого-економічних умов їх діяльності [3, С. 340]. Диверсифікація виробничої діяльності дасть змогу лісгосподарським підприємствам отримати позитивні фінансові результати.

Таким чином, впровадження диверсифікації лісгосподарських підприємств шляхом створення лісового бджільництва буде рентабельним та допоможе підприємству освоїти нові перспективні ніші на ринку не лише України але й Європи та Світу.

1. Про бджільництво : Закон України від 05.09.2013 № 442-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1492-14> (дата звернення: 06.04.2019).
2. Ютовець О. П. Оцінка рівня диверсифікації лісгосподарського виробництва на підприємствах полісся України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.3. С. 49–55.
3. Загальна характеристика лісів України. URL: http://dkg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921 (дата звернення: 06.04.2019).
4. Скільки меду експортувала Україна в 2015-2018 роках. *Слово і діло. Аналітичний портал*. 2018. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/08/20/infografika/ekonomika/skilky-medu-eksportovala-ukrayina-2015-2018-rokax> (дата звернення: 06.04.2019).